

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Hudba a hudební aktivity v mezipředmětových vztazích

Diplomová práce

Studijní program: M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: 7503T047 – Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Autor práce: **Dagmar Tichá**
Vedoucí práce: MgA. Jana Konvalinková, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dagmar Tichá**
Osobní číslo: **P09000541**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Hudba a hudební aktivity v mezipředmětových vztazích**
Zadávací katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Prostudovat odbornou literaturu a zdroje ke svému tématu Hudba a hudební aktivity v mezipředmětových vztazích.

Vytvořit metodicko-pracovní listy.

Realizovat vytvořené metodicko-pracovní listy ve výuce.

Provést šetření efektivnosti a využitelnosti metodických listů u žáků 1. stupně ZŠ.

Vývodit smysluplné závěry a doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

BLÁHA, J. Výtvarné umění a hudba I, Tvar, prostor a čas, Praha: Togga, 2013, 360 s. ISBN 978-80-7476-019-8

KNOPOVÁ, B. Činnosti hudebně pohybové v systému hudebního vzdělávání na ZŠ a SŠ, Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2005. 48 s. ISBN 80-210-3911-6

KULHÁNKOVÁ, E. Hudebně pohybová výchova metodická příručka pro hudební výchovu ve škole, Praha: Portál, 2007. 135 s. ISBN 9788073672744

LISÁ, D. Hudební nauka pro malé i větší muzikanty 1, Praha AUVIEX, 1992. 57 s. ISBN 80-900161-7-0

MARTINEAU, J. Tajemství hudby: melodie, rytmus, harmonie, Praha: Dokořán, 2012. 66 s. ISBN 978-80-7363-394-3

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VUP, 2005. 126 s. ISBN 80-87000-02-1

ZENKL, L. ABC hudební nauky, Praha: Supraphon, 1991. 197 s. ISBN 80-7058-284-7

Vedoucí diplomové práce:

MgA. Jana Konvalinková, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

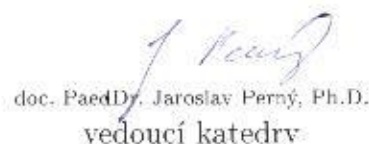
Datum zadání diplomové práce: **17. dubna 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **15. prosince 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. Jaroslav Perný, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 30.6.2016

Podpis:

Tieha!

Poděkování

Ráda bych poděkovala MgA. Janě Konvalinkové, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na vytvoření didaktického materiálu pro učitele a žáky prvního stupně základní školy s využitím hudební výchovy v mezipředmětových vztazích.

Diplomová práce je složena z teoretické, výzkumné a praktické části. Teoretická část se zaměřuje na hudbu jako takovou a obsah učiva hudební výchovy na prvním stupni základní školy. Výzkumná část zjišťuje efektivnost a využitelnost metodických listů při výuce. V praktické části se nachází soubor metodicko-pracovních listů.

Klíčová slova

Hudba, zvuk, tón, píseň, hudební výchova, základní škola, metodika, pracovní list,

Annotation

The thesis aims to create didactic materials for teachers and pupils at middle school using musical education in cross-curricular teaching.

The thesis consists of three parts: theoretical, research and practical parts. The theory focuses on music itself and musical education at middle school. The research part ascertains the efficiency and use of methodological sheets during the lessons. There is a collection of methodological task sheets in the practical part.

Key words

Music, sound, tune, song, musical education, middle school, methodology, task sheet

Obsah

Anotace	6
Klíčová slova	6
Annotation.....	7
Key words	7
Seznam grafů.....	10
Úvod.....	11
1 Hudba	12
1.1 Hlas a hlasová výchova	12
1.1.2 Správné dýchání a dechová cvičení	13
1.1.3 Tvoření tónu	14
1.1.4 Správná artikulace při pěveckém a mluvním projevu	15
1.1.5 Hlasový rozsah dětského hlasu	16
1.2 Rytmus a rytmický výcvik na základní škole.....	16
1.3 Hudební aktivity	17
1.3.1 Instrumentální činnosti.....	18
1.3.1 Poslechové činnosti	18
1.3.2 Hudebně – pohybové činnosti.....	18
1.4 Hudební výchova a RVP	19
1.3.1 Cílové zaměření vzdělávací oblasti	19
1.3.2 Hudební výchova – očekávané výstupy na 1. stupni ZŠ.....	20
1.3.3 Mezipředmětové vztahy v RVP.....	21
2 Zpracování výzkumné části diplomové práce	23
2.1 Cíle výzkumu	23
2.2 Průběh výzkumu.....	23
2.3 Stanovení hypotéz	24
2.4 Zpracování a vyhodnocení	24
2.4.1 Výzkumné otázky.....	24
2.5 Závěry	29
3 Sborník metodicko-pracovních listů.....	30
3. 1 Český jazyk	31
3.1.1 Vyvození písmene R.....	31
3.1.2 Slabiky a slabikování	33

3.1.3 Dlouhé a krátké samohlásky	35
3.1.4 Slova citově zbarvená	37
3.1.5 Ohebné slovní druhy.....	39
3.1.6 Slovesa a jejich mluvnické kategorie	41
3.2 Matematika.....	43
3.2.1 Vyvození čísel 1-5	43
3.2.2 Počítáme do deseti	45
3.3 Člověk a jeho svět.....	47
3.3.1 Rodina a její členové	47
3.3.2 Řemesla a povolání.....	49
3.3.3 Počasí	51
3.3.4 Příroda v zimě.....	53
3.3.5 Ptáci u nás	56
3.3.6 Návštěva ZOO.....	58
3.3.7 Zelenina.....	60
3.3.8 Roční období.....	62
3.3.9 Lidé a čas	65
3.3.10 Doprava a dopravní prostředky	67
3.3.11 Lidé a zdraví.....	70
3.3.12 Voda a Vodstvo.....	72
4 Závěr.....	74
Seznam použité literatury	75
Použité obrázky a fotografie.....	76
Seznam příloh	78
Přílohy	79

Seznam grafů

Graf 1 – Nadšení z nové metody učení	25
Graf 2 - Zábavnost výuky	26
Graf 3 – Snadnější pamatování a pochopení učiva	27
Graf 4 - Hodnocení výuky	28

Úvod

Dítě se s hudbou a zpěvem setkává již od narození. Nejprve je to v podobě zpěvu matky, která mu zpívá jednoduché líbivé ukolébavky, později, kdy je již dítě více vnímavé a schopné opakování, je to v podobě jednoduchých rytmizovaných říkadel, která přejdou k lidovým a dětským písním.

Velmi však záleží na tom, jaký vztah k hudbě rodina má. V rodinách se již nezpívá tolik jako dříve. Velká část rodin nepodporuje tuto aktivitu v rodinném prostředí a přenechává ji předškolním zařízením, či zájmovým kroužkům. Na tom, jaký vztah si dítě ke zpěvu a celkově k hudbě vytvoří, záleží už v období, kdy dítě začíná mluvit. Nejčastěji jsou to v tomto období jednoduché popěvky, kdy hlas dítě používá intuitivně. Je důležité nebránit přirozenému projevu.

Důležitou část hudebního vzdělávání zastává návštěva předškolního zařízení, kde probíhá v rámci her a pohybových aktivit. Dítě si zde osvojuje pěvecké dovednosti v kolektivu. Je zde však otázka, zda se dítě naučí svůj hlasový nástroj správně používat. Je třeba probudit hudební sluch, naučit se správně dýchat a řádně artikulovat.

Při nástupu dítěte do první třídy se může stát, že dítě stále neumí správně používat svůj hlas. Může se tak stát neodborným vedením pedagoga, či špatnými návyky při zpěvu. Je nutné při zjištění těchto nedostatků ihned zjednat nápravu. Tyto nedostatky lze nejlépe odstranit v předškolním či mladším školním věku.

Díky novým trendům ve výuce můžeme hudbu a její složky integrovat i do jiných předmětů, které se tak mohou stát pro žáky zábavnými.

Práce se skládá ze tří částí. První část – teoretická se zabývá hudbou, hudebními aktivitami a hudební výchovou a jejím vzdělávacím obsahem na prvním stupni základní školy vymezeném v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Druhá část – výzkumná šetří efektivnost a využitelnost metodických listů u žáků 1. stupně ZŠ. Třetí část – praktická uvádí konkrétní náměty s metodikou pro využití hudební výchovy v jiných předmětech vyučovaných na prvním stupni základní školy.

Cílem práce je vytvořit sborník metodicko-pracovních listů určený pro výuku na prvním stupni základní školy a provést šetření efektivnosti a využitelnosti těchto listů.

1 Hudba

Hudba je umění, které sice vnímáme uchem, ale přijímáme nitrem. Nelze ji nikdy zcela pochopit. Hudbou dokážeme vyjádřit naše pocity. Odráží naši aktuální náladu, kterou můžeme sdělit druhým, aniž bychom použili konkrétních slov. Díky melodii, rytmu a harmonii poznáme, zda jde o radost, štěstí, lásku nebo naopak o smutek, slzy, bolest a trápení. Jakýkoliv zvuk se stává tónem. Pokud se hudba snoubí s jazykem, stane se z ní píseň. Kombinace hudebního rytmu a jazyka nám dá rozpočítadlo nebo říkadlo.¹

Aby dala hudební výchova dítěti svobodný rozhled, je nutné začít veškerou hudební výchovu smyslovými činnostmi, založenými na rytmu a zvuku. Pro rozvinutí hudební paměti a počátek vnímání hudebních forem je třeba začít již v prenatálním období a následně ihned po narození. Toho dosáhneme opakováním zvukových a rytmických prvků. V prenatálním období matka často zpívá jednoduché nápěvy nebo poslouchá hudbu, kterou má ráda. Po narození dítěte je důležité dítě chovat a při tom opakovaně zpívat jednoduché líbivé melodie nebo pouštět hudbu, na které je dítě zvyklé již z posledních měsíců těhotenství. To vše rozvíjí smysl pro rytmus, dodává pocit jistoty.²

1.1 Hlas a hlasová výchova

Hlas je produkován hlasovým ústrojím, které se skládá z hrtanu a hlasivek. Jelikož hlas hojně používáme, je třeba s ním umět nakládat, osvojit si určitou techniku, která nám pomůže v hlasových projevech k lepším výsledkům a čistším a silnějším tónům. Tak jako hudební nástroj, tak i naše hlasové ústrojí má jednu nebo více součástí, které vytváří zvuk a nějakou dutinu, kde zvuk získává na síle a stává se tak slyšitelným. U nás zvuk vytváří hlasivky a pomyslnou dutinou jsou lebeční kosti, lícní kosti, obličejové kosti a hrudní koš. Tyto dutiny se zesilují vibrace hlasivek.³

---

¹ Viz blíže Martineau J., Tajemství hudby str. 9-10

² Viz blíže Moureau M., K hudbě přirozenou cestou str. 4-6

³ Viz blíže D'Andrea F., Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování str. 51

Hlasová výchova se zabývá správnými pěveckými návyky a rozvíjením dětského hlasu, včetně chráněním před poškozením.⁴ Cílem hlasové výchovy na základní škole je naučit žáky základním pěveckým dovednostem a návykům, aby se udržel zdravě tvořený tón po celý život. Jsou to snadné dovednosti, které při převodu na návyk ovlivní kvalitu zpěvu. Je třeba dovednosti pro utvrzení neustále opakovat. Během výuky na základní škole, by si měl žák zautomatizovat přibližně patnáct hlasových dovedností, týkajících se dýchání, tvoření tónů, artikulace a rozšiřování hlasového rozsahu.⁵

1.1.2 Správné dýchání a dechová cvičení

Ke správnému dýchání dochází za předpokladu správného držení těla. Při pěveckém postoji stojíme mírně rozkročení na plných chodidlech, kde váha těla je rovnoměrně rozložena do obou nohou. Ramena jsou uvolněná, hrud' vypnuta a ruce spuštěny volně podél těla. U pěveckého sedu sedíme na okraji židle na plných chodidlech, kolena máme v šíři ramen, jsme vytaženi z pasu a ruce máme volně v klíně. Pokud máme dostatečný prostor a vhodné vybavení, je možné využít i klek na patách. Tyto polohy umožňují využít nejen plíce, ale celý dechový aparát za pomoci bránice, mezižeberních a břišních svalů, tím budou hlasivky chráněny před velkým tlakem dechu.

Nejčastěji u dětí pozorujeme lapání po dechu na poslední chvíli za pomoci ramen. Za této situace nesměruje vzduch do bránice, ale je nahromaděn v plicích, což způsobí jeho únik již při nasazení prvního tónu. Nový nádech pak znamená jen další lapání a dítě má pocit nedostatku vzduchu, přestože je vzduchem přeplněno. Při dýchání je nutné brát v potaz i psychické rozpoložení, kdy je narušena vnitřní harmonie. Děti vedeme ke klidnému prohloubenému dechu bez účasti ramen.⁶

Rozlišujeme žeberní, brániční, klíčkové a žeberně-brániční dýchání. Při žeberním se rozšiřuje hrudní koš, je však velmi namáhavé. Brániční dýchání je přirozené dýchání, kterým dýcháme samovolně během dne, aniž bychom na to museli myslet. Klíčkovým dýcháním dýchají většinou děti po velké námaze a je nápaditý zvedáním ramen. Vzduch se dostává pouze do vrchní části plic. Posledním typem je

---

⁴ Viz blíže Tichá A., Učíme děti zpívat str. 73

⁵ Viz blíže Daniel L., Metodika hudební výchovy str. 12-14

⁶ Viz blíže Tichá A., Učíme děti zpívat str.78, 89-91

uměle vytvořený žeberně-brániční, určený především pro zpěv. Zpěvák drží hrudník v roztažené poloze, ale dýchá pouze bránicí. Tomuto dýchání je třeba věnovat delší dobu, ale při výuce na základní škole se mu snažíme alespoň přiblížit.

Dechová cvičení nám pomáhají se uvolnit a vyhnout se tak napětí, které brání volnému a prohloubenému nádechu. Mělo by být prováděno každou hodinu. Cvičení může vypadat tak, že se žáci rovně posadí, hluboce a neslyšně se nadechnou nosem na tři až čtyři doby, na jednu dobu zadrží dech a následně syčením vydechovat, dokud nevydechne úplně. Mnohem vhodnější je po zadržení dechu nasadit vyšší hlavový tón na slabiku ma, mo, mi, a držet jej na různý počet dob.⁷

1.1.3 Tvoření tónu

Prvními hlasovými projevy byly křik, výskot, smích, aj. Jsou to modulované zvuky ve velkém rozsahu velmi blízké zpěvu. Od přírody jsou hlasivky připraveny na větší zátěž, než je mluva. Hlasivky lze zapojovat třemi způsoby. Při prvním pracují samy, čímž tvoří tóny hrudního rejstříku. U druhého způsobu jsou hlasivky napínány vnějšími hrtanovými svaly, pracují tak pouze jejich okraje a znějí tóny hlavového rejstříku. Takovým zlatým středem mezi hrudním a hlavovým rejstříkem je střední rejstřík. Cílem je vytvořit hlas bez hlasových zlomů, kdy působí všechny tři rejstříky vyváženě a vzájemně se prolínají.

Hrudní rejstřík je charakteristický svou nižší hlasovou polohou do e¹, zní plně a barevně. Hlasivkový sval se napíná jen do určité výše tónu, proto je hlas k vyšším polohám omezen, ale někdy ho lze silou přetáhnout. Hlas tvořený hrudním rejstříkem rezonuje v hrudi, ale při tlaku dechu do hlasivek zůstává pouze v krku.

Hlavový rejstřík má vysokou hlasovou polohu, kde se při správné tvoření tónu zapojuje po celém hlasovém rozsahu. Podmínkou je uvolněný hrtan, což může být ovlivněno chybným držení hlavy, přemírou dechu nebo neuvolněnou čelistí a ztuhlým kořenem jazyka. Činnost hlavového rejstříku můžeme navodit slabým zvukem a vokálem u, v poloze nad f¹. U tohoto rejstříku hlas rezonuje v lebce i v měkké hrudi.

Střední rejstřík charakterizuje střední a vysokou hlasovou polohu dětského a ženského hlasu. Zní jasně a průrazně. Uplatňujeme ho při střední síle hlasu a ve výškách při forte. Činnost středního rejstříku vyvoláváme předním posazením hlasu,

---

⁷ Viz Daniel L., Metodika hudební výchovy str. 13-14

který navozují přední světlé vokály *e* a *i*. Hlas středního rejstříku rezonuje v předních hlavových prostorech.

Častou chybou, se kterou se setkáváme, bývá přetahování určitého rejstříku do polohy, která mu nenáleží, což může vést k vážným hlasovým problémům vedoucím až k hlasovým poruchám.

Ideálem zdravého a zvukové vyrovnaného hlasu je smíšený hlas, který se může bez omezení volně pohybovat do hloubky i výšky bez hlasových zlomů nebo znatelné změny hlasové barvy. Uplatňuje součinnost všech tří rejstříků. K tomu je zapotřebí měkký hlasový začátek, kterého dosáhneme uklidněním dechu a pozvolným rozeznáním hlasivek. Nejprve ho navozujeme jen ve střední hlasové poloze.

Podmínkou měkkého hlasového začátku je klidný nádech do otevřeného a připraveného těla, uvolněná čelist, kořen jazyka a mírně vyklenuté měkké patro, pozvolný a plynulý výdech přes uvolněné hrdlo.⁸

1.1.4 Správná artikulace při pěveckém a mluvním projevu

Správná artikulace a pěvecká technika spolu úzce souvisí. Nejlepším začátkem je volné budování návyku a dostatečné otvírání úst. Pro většinu dětí je tato dovednost snadná, ale některé děti si již z domova navykly při řeči otvírat ústa málo. U těchto dětí je potřeba začít uvolňujícími cviky pro uvolnění svalů v tvářích a volné spouštění dolní čelisti. Po dosažení dostačujícího otevření a správného tvaru úst přidáme samohlásku. Tyto cviky si děti po názorné ukázce v hodině cvičí doma před zrcadlem. Jakmile zvládají tuto dovednost, dostávají další úkol v podobě recitaci písně šeptem a se správnou výslovností. Nakonec tu píseň zazpívají.

Je nutné žáky sledovat jednotlivě a při zjištění nedbalé výslovnosti zjednat nápravu. Zpěv tak bude znít lépe a vizuálně bude kultivovanější.⁹

Volbou hlásek a jejich řazením lze cvičit dech i znění tónu. Vhodným spojením se procvičí mluvidla, pružnost dechových svalů, a zároveň dojde k aktivaci určitých rezonančních oblastí. Například *menge*, *minge*, *manga*, *ring* probouzejí znění tónu v kopuli; *m*, *n*, *ň*, *z*, *i*, *e* zase směřují tón do masky; *u* a *o* propojují hlavovou a hrudní

---

⁸ Viz Tichá A., Učíme děti zpívat str. 15-20, 109

⁹ Viz Daniel L., Metodika hudební výchovy str. 13-20

rezonanci a a uvolňuje hrdlo. Pro účelné pracování mluvidel je nutné zbavit se přebytečného napětí a deformací.¹⁰

1.1.5 Hlasový rozsah dětského hlasu

Dětský hlas odpovídá rejstříkové stavbě ženského hlasu. Z důvodu menšího hrtanu, kratších a užších hlasivek jsou ale tyto rejstříky u dětí posunuty výš. Dětský hrudní hlas zní jako střední hlas sopranistky, střední a hlavový tón zase jako čistý ženský hlavový.

Dobře rozezpíváný a zdravý dětský hlas zní jednotně a přechod z hrudního do hlavového rejstříku je zcela plynulý. Rozsah závisí na věku, pěvecké aktivitě, individuálních hlasových, tělesných a psychických předpokladech.

U kojenců a dětí do tří let se pohybuje od g^1 do c^2 , v předškolním věku je od f^1 do e^2 , u dětí mladšího školního je většinou od c^1 do f^2 a u dětí starších deseti let je přibližně od a do a^2 . Důsledkem menšího hlasového rozsahu jsou malé pěvecké zkušenosti. Velmi malý rozsah mají nerozezpívané děti umístěny v nízké hlasové poloze, kde nám zní hrudní rejstřík.

Zdravý hlas malého dítěte má jasnou zvonivou barvu, není tak silný kvůli tvoření převážně v hlavovém rejstříku, je schopný rozvoje za podmínky základu tvoření v hlavovém rejstříku, nabývá na síle v závislosti na věku a tělesným růstu.¹¹

1.2 Rytmus a rytmický výcvik na základní škole

Rytmus je jedním ze základních hudebních pojmů. Smysl pro rytmus se rozvíjí u dětí ze všech dovedností nejdříve a toho využívají moderní metody. Ve skupině tónů je vždy některý z nich přízvukný a jiné nepřívukné. Kolem přízvukných tónů se vytvářejí větší nebo menší skupinky, které chápeme jako drobné celky a nazýváme je rytmickými útvary. Stejně útvary se ve skladbě často opakují. Někdy vyplňuje celý takt, jindy jen jeho část nebo obsahuje i několik taktů.¹²

Již od narození se děti s rytmem setkávají. Zpočátku je to v podobě tlukotu srdce, tikotu hodin, rytmu chůze. Stejně tak nám pocit klidu a pokoje jako tlukot srdce

¹⁰ Viz Tichá A., Učíme děti zpívat str. 123-131

¹¹ Viz blíže Tichá A., Učíme děti zpívat str. 21

¹² Viz Zenkl L., ABC hudební nauky str. 33-34

matky přináší šumění vln. Rytmus je nezbytnou potřebou člověka. Jelikož jsou děti osobnostmi, které se teprve formují a mají obrovskou zásobu energie, mají děti potřebu rytmus vyjadřovat. K tomu ji dává pravidelnou příležitost mateřská a základní škola, kdy je čas věnován rytmickým hrám, tanci nebo jiným vhodným tělesným cvičením, doprovázeným hudbou.¹³

Z mateřské školy by měly mít děti osvojenou řadu rytmických dovedností. Jejich úroveň však není stejná a tak je zapotřebí tyto dovednosti v první třídě sjednotit. Měly by umět vytleskat rytmus písničky. Abychom jim jednoduše vysvětlili, co rytmus je, a děti tento pojem uměly používat, není nutné je zahlcovat definicí, ale poukážeme na něj prožitkovou technikou, kdy jim vytleskáme písničku a povíme jim, že jsme nyní vytleskali rytmus písničky. Častým používáním ho následně dětem vštípíme.

Dalším pojmem, který dětem v rytmickém výcviku představíme, je metrum, což můžeme přeložit jako doby. To jim vysvětlíme na principu pochodování. Následně vysvětlíme rozdíl mezi rytmem a dobami. Nejčastěji to pochopí tak, že tleskat rytmus znamená tlesknout na každou slabiku, ale tleskat doby je jako pochodování.¹⁴

Mezi rytmické hry, které s dětmi provádíme, patří například velmi známá hra na tělo, kdy používáme tleskání, pleskání, dupání, hra na ozvěnu, ve které žák opakuje rytmické zadání po učiteli, rytmický kánon podepřený slovy a rytmická improvizace, při které učitel hraje stále stejnou rytmickou figuru, a žáci odpovídají vlastní rytmickou sestavou.

1.3 Hudební aktivity

Hudební aktivity mají všestranný záběr na člověka. Nezahrnují pouze vokální a rytmické činnosti, ale také instrumentální, poslechové a hudebně-pohybové činnosti. Můžeme tedy říci, že hudební aktivity neznají skoro žádná omezení. Můžeme je zařadit do běžného života. Děláme to tak i nezáměrně. Při výuce je můžeme právě pro jejich všestrannost zařadit do většiny vyučovaných předmětů, ať už jde o tělesnou výchovu, výtvarnou výchovu, matematiku, český jazyk nebo prvouku.

---

¹³ Viz D'Andrea F., Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování str. 13

¹⁴ Viz Daniel L., Metodika hudební výchovy str. 20-23

1.3.1 Instrumentální činnosti

Odedávna byla hudební výchova převážně vokální, ale už Jan Amos Komenský se snažil do mateřských škol zařadit jednoduché hudební nástroje a hračky vydávající zvuk. Byl přesvědčen, že dětem by dávaly možnost aktivního hudebního vyžití. Jeho myšlenka se ovšem nepodařila prosadit. To se podařilo až ve dvacátém století, kdy se zařadila do hudební výchovy druhá složka v podobě receptivní hudební výchovy.

Zjistilo se, že hra na nástroj děti přitahovala a aktivizovala. Další výhodou hry na nástroj bylo zapojení všech dětí, včetně těch, kteří hlasově nebyli nadáni.

Hudební nástroj je zároveň velmi dobrou názornou pomůckou při hodinách hudební výchovy. Žáci si lépe uvědomí výšku nebo hloubku tónu, vzdálenost mezi tóny, pohyb melodie.¹⁵

1.3.1 Poslechové činnosti

Úkolem poslechových činností je osvojení si širšího repertoáru skladeb u žáků. To se ve školských zařízeních daří. Ale při běžném životě se to nestává. Ač se zdá, že jsme v dnešní době hudbou obklopeni, není to tak, že bychom poslouchali s nějakým velkým záměrem, či s dostatečnou hloubkou. Většinou je hudba pouhou kulisou. Proto je zařazování poslechových činností do hudební výchovy zásadní.

1.3.2 Hudebně – pohybové činnosti

Hudebně pohybová činnost je prostředkem hudební výchovy, který ji obohacuje. Již melodie jednotlivých písní nám navozuje určitý rytmus a vybízí k nějakému tanečnímu pohybu.

Tyto činnosti můžeme využít k tanci a tanečním hrám. Pro děti je to velmi motivující a zábavné, proto se setkávají s úspěchem. Nejde o nějaké velké taneční kreaace, ale převážně o cítění hudby a navození přirozeného pohybu.¹⁶

---

¹⁵ Viz Daniel L., Metodika hudební výchovy str. 61

¹⁶ Viz Kulhánková E., Hudebně pohybová výchova

1.4 Hudební výchova a RVP

Hudební výchovu v rámci základního vzdělávání zde najdeme v oblasti Umění a kultura společně s výtvarnou výchovou.

Na 1. stupni základního vzdělávání se žáci učí pracovat s výrazovými prostředky a pomocí nich se vyjadřovat. Poznávání uměleckých děl je učí rozpoznávat a následně interpretovat myšlenky jimi vyjádřené.

Učivo hudební výchovy na základních školách je podpořeno několika činnostmi, jako vokální činnosti, instrumentální činnosti, hudebně pohybové činnosti a poslechové činnosti, které vedou k vnímání hudebního sdělení a jeho využití ke komunikaci. Tyto činnosti rozvíjejí také celkovou osobnost žáka a jeho individuální hudebnost.

Obsahem učiva vokálních činností je práce s hlasem, rytmem, intonací, rozlišení vícehlasu, grafickým záznamem hudby. Je třeba žáky naučit správným pěveckým dovednostem, jako je dýchání, výslovnost, tvorba tónu, jak se správně starat o hlas a rozšířit jeho rozsah.

Učivem instrumentálních činností je hra na hudební nástroj a s ním spojená rytmizace, melodizace, stylizace a improvizace, kde by měl žák zvládat i zápis a čtení rytmického schématu.

Obsahem hudebně pohybových činností je vyjádření hudby pomocí pohybu, jako je tanec a gestikulace.

Při poslechových činnostech žák vnímá délku, výšku, sílu a barvu tónu, vztahy mezi tóny, rytmus melodie a její pohyb, harmonii a její změny. Žák se učí hudbu analyzovat a následně interpretovat.¹⁷

1.3.1 Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení umění jako svébytného způsobu poznání a k užívání uměleckého jazyka jako prostředku komunikace
- chápání umění, kultury a jejich propojení jako neoddělitelné součásti lidského života; k získávání nových poznatků prostřednictvím vlastní tvorby založené

---

¹⁷ Viz www.rvp.cz

na individuálním vnímání, cítění, prožívání a představách; k rozvíjení tvořivých dovedností, kultivování uměleckého projevu

- spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot, k tolerantnímu přístupu k různým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností
- uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních překážek a k obohacování emocionálního života
- aktivní osobní účasti v tvořivém procesu a k chápání procesu tvorby jako
- možnosti vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům kolem nás.

1.3.2 Hudební výchova – očekávané výstupy na 1. stupni ZŠ

V prvním období žák

- *zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase*
- *rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších forem*
- *využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře*
- *reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie*
- *rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby*
- *rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální¹⁸*

V druhém období žák

- *zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlose v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti*

---

¹⁸ Viz www.rvp.cz

- *realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not*
- *využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní*
- *rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby*
- *vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché přede hry, mezihry, dohry a provádí elementární hudební improvizace*
- *rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny*
- *ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace¹⁹*

Z výše uvedených požadavků vyplývá, že by žáci měli zvládnout jisté dovednosti, které vedou k rozvoji vlastní osobnosti.

1.3.3 Mezipředmětové vztahy v RVP

Jedním z cílů vzdělávání je všestranný rozvoj osobnosti žáka. To pomáhají splnit právě mezipředmětové vztahy, které vycházejí z učiva, ale zároveň propojují jednotlivé vyučovací předměty v rámci jednoho předmětu.

RVP přímo vybízí k práci s obsahovými vazbami v rámci jednotlivých vzdělávacích oblastí a zároveň mezi nimi. Učitel může řadit učivo dle návaznosti, propojovat ho, zařazovat mezipředmětové vazby do projektů, integrovat témata či celé vzdělávací obory. Vzdělávací obsah může být propojován na úrovni témat, tematických okruhů nebo vzdělávacích oborů.

Nalezneme zde témata prolínajícími všemi vzdělávacími oblastmi, tato témata se nazývají průřezová témata. Ty se však úplně s mezipředmětovými neshodují. Zatímco mezipředmětové vztahy vycházejí z učiva, průřezová témata jsou pojítkem

---

¹⁹ Viz blíže www.rvp.cz

mezi všemi vyučovacími předměty a mezi životem ve škole i mimo ni. Průřezová témata podporují výchovnou funkci vzdělávání a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností.²⁰

---

²⁰ Viz www.msmt.cz - Hudecová D., Mezipředmětové vztahy

2 Zpracování výzkumné části diplomové práce

Šetření efektivnosti a využitelnosti metodických listů hudební výchovy v rámci mezipředmětových vztahů na prvním stupni základní školy.

2.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumné části bylo prošetřit, zda prvky hudební výchovy v mezipředmětových vztazích mají efektivní využití při výuce. Dále bylo předmětem šetření, jak tyto metody působí na žáky, zda se jim pomocí hudby a hudebních aktivit pracovalo lépe než při běžných výkladových hodinách a snáz pochopili látku.

2.2 Průběh výzkumu

Výzkum probíhal ve dvou paralelních třídách třetího ročníku na jedné základní škole v Liberci, kde mi byl výzkum umožněn, formou krátkého dotazníku pro žáky. Nejprve jsem s žáky realizovala své metodicko-pracovní listy určené pro tento ročník a následně, po realizaci všech hodin, jsem žákům rozdala dotazník, který mi vyplnili. Z celkového počtu 51 žáků se výzkumu zúčastnilo žáků 43. Jelikož mi průzkum byl umožněn pouze ve třetích třídách, otázka číslo jedna se stala bezpředmětnou. Realizovanými metodicko-pracovními listy k průzkumu byly náměty na slova citově zabarvená, ohebné slovní druhy, slovesa a jejich mluvnické kategorie, zeleninu, měření času a roční období. Realizovala jsem je osobně v obou třídách.

Zjišťovala jsem, zda se jim nová metoda výuky líbila, jestli jim učení pomocí hudební výchovy přišlo zábavnější, zapamatovatelnost a pochopení učiva a jak by hodnotili tento způsob učení.

2.3 Stanovení hypotéz

Rozebíraná problematika v teoretické části diplomové práce nás vede ke stanovení hypotéz, ke kterým bychom měli na konci výzkumu dojít.

Hypotéza 1: Vyučování pomocí hudební výchovy je pro žáky zábavnější než klasická výuka daného předmětu

Hypotéza 2: Zapojení hudebních aktivit do jiných předmětů pomůže žákům lépe pochopit vyučovanou látku.

2.4 Zpracování a vyhodnocení

Zpracování a vyhodnocení je podle počtu otázek v dotazníku, tedy, po vypuštění první otázky, do čtyř částí. Výsledky jednotlivých jevů jsou zpracovány do grafů.

2.4.1 Výzkumné otázky

1. **Líbilo se ti se učit tímto způsobem? Zakroužkuj odpověď.**
2. **Přišlo ti učení pomocí hudební výchovy zábavnější? Zakroužkuj odpověď.**
3. **Pochopil/a a zapamatoval/a sis učivo lépe? Zakroužkuj odpověď.**
4. **Vybarvi smajlíka, kterým bys ohodnotil/a tento způsob učení.²¹**

---

²¹ Viz dotazník v příloze

Otázka číslo 1: Učení se netradičním způsobem

První otázka zjišťovala, zda se jiný způsob pomocí hudebních prvků žákům líbilo. Dotazovaní žáci odpovídali ANO/ NE. Žádné z dětí nedalo nesouhlasnou odpověď.

Graf 1 – Nadšení z nové metody učení

Souhrn výsledků první otázky

Nadšení jsem u těchto dvou tříd předpovídala, jelikož ani jeden jejich třídní učitel není s hudební výchovou spjat, ani ji nevyučuje, tudíž ji do výuky nezařazuje.

Zábavnější výuka

Další otázka zjišťovala, zda jim přišla výuka pomocí hudební výchovy zábavnější. Opět měli žáci možnost odpovědět ANO/ NE.

ANO odpovědělo 34 žáků,

NE odpovědělo 9 žáků.

Graf 2 - Zábavnost výuky

Souhrn výsledků druhé otázky

U této otázky jsem předpokládala stejný výsledek jako u první, ale nestalo se tak. Přesto je výsledek velmi uspokojivý.

Snadnější pochopení a zapamatování si učiva

Předposlední otázka zkoumala, zda se žákům učivo pamatovalo díky daným aktivitám lépe a snadněji ho tak pochopili. Na výběr měli opět ze dvou odpovědí ANO/ NE.

ANO odpovědělo 38 žáků

NE odpovědělo 5 žáků

Graf 3 – Snadnější pamatování a pochopení učiva

Souhrn výsledků třetí otázky

U této otázky je vidět, že výuka vedená zábavnou formou má lepší výsledky, než výuka klasická, u které se vyskytuje frontální výuka a memorování. Prožitek se zábavou je pro děti v tomto věku atraktivní.

Hodnocení způsobu učiva

Poslední otázka zkoumala, jak děti výuku s písněmi ohodnotí. Na výběr děti měly tentokrát z pěti možností, kde odpověď vybarvovaly. Možnosti – super, dobrý, ani dobrý ani špatný, nic moc, špatný.

SUPER výuku hodnotilo 28 dětí,

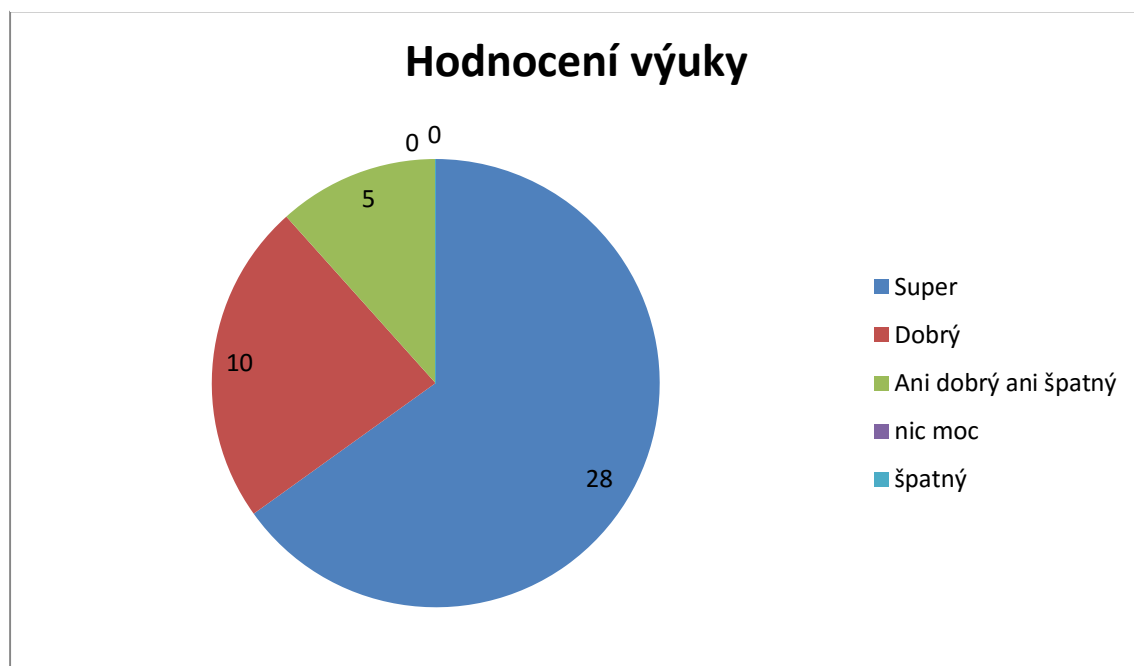
DOBŘE hodnotilo výuku 10 dětí,

ANI DOBRÝ ANI ŠPATNÝ hodnotilo 5 dětí

NIC MOC hodnotilo 0 dětí

ANI ŠPATNÝM hodnotilo 0 dětí

Graf 4 - Hodnocení výuky

Souhrn výsledků čtvrté otázky

Velmi mě potěšilo kladné hodnocení. Dalo mi to skvělou zpětnou vazbu a utvrzení, že to není zbytečné pro děti neustále vymýšlet nové způsoby, a že hudební výchova není jen předmětem do počtu.

2.5 Závěry

S výsledky vyplývající z dotazníků jsem spokojena. Vyplývá z nich, že integrace hudební výchovy do jiných předmětů je přínosná a vytvořené metodické listy jsou efektivní a zcela využitelné. Je tedy pravdou, že jsem očekávala stoprocentní úspěšnost, ovšem celkové výsledky jsou velmi uspokojivé. Hudební výchova dělá předměty zábavnějšími a tím v žácích vzbuzuje větší zájem.

Závěr – Hypotéza 1: Vyučování pomocí hudební výchovy je pro žáky zábavnější než klasická výuka daného předmětu – je pravdivá

Závěr – Hypotéza 2: Zapojení hudebních aktivit do jiných předmětů pomůže žákům lépe pochopit vyučovanou látku – je pravdivá

3 Sborník metodicko-pracovních listů

Tato část mé diplomové práce se skládá z několika námětů na zařazení prvků hudby a hudebních aktivit do jiných předmětů vyučovaných na prvním stupni základní školy. Pracovní listy s metodikou jsou rozděleny podle předmětů, v nichž k interdisciplinárním vztahům s hudební výchovou dochází. Jsou použity lidové písně, dětské písně a dětská říkadla s odpovídajícím textem k danému učivu.

V metodických listech lze jednotlivé úkoly plnit po částech i s časovým odstupem. Lze tedy kombinovat s jinými pomůckami a učebnicemi, dle vlastního uvážení učitele.

Nejvíce možností propojení hudby a jejích aktivit nalezneme u Českého jazyka a vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Propojit hudbu s oblastí Matematika a její aplikace je složitější a proto omezené většinou se zaměřením na první třídu. Na cizí jazyky jsem se v diplomové práci nezaměřila, jelikož si myslím, že tam je hudební výchova v podobě písní hojně využívána.

Většinu metodických listů lze propojit s aktivitami v programech pro interaktivní tabuli a zapojit tak do práce celou třídu.

Písně nejsou ve většině případů používány jen jako motivační, ale objevují se v dalších úkolech práce s jejich texty. Měli bychom mít na paměti, že pokud chceme pracovat při vyučování se zpěvem, měli bychom děti před tím ještě rozezpívat, jak je na to kladen důraz v teoretické části práce.

Ve sborníku je počítáno s pianem ve třídě, kdy učitel sám hraje, ale je také možnost puštění nahrávky z přehrávačů. Písně jsou jen návodné, každý učitel si může najít, či vymyslet vlastní, které se mu budou do hodiny hodit.

3. 1 Český jazyk

3.1.1 Vyvození písmene R

Cíl: žák zná písmeno R, r, dokáže ho najít v textu, umí napsat malé i velké r psacím písmem

Račí

Mimě ♩ = 104

1 Rá-ček k rá-nu po-tkal rač-ku, po ra-čím ji zdra-ví. Kam rá-čí-te, sleč-no rač-ko?

7 Ta-ky do Vl-ta-vy? Kam rá-čí-te, sleč-no rač-ko? A-ši do Vl-ta-vy.

13 I pro pá-na, jin-dy rá-da s vá-mí do Vl-ta-vy. Ka-ras pro mne po-slal mní-ka,

19 mu-sím na sraz do ryb-ní-ka. Ka-ras pro mne po-slal mní-ka, tak cou-vám do Ra-kov-ní-ka.
rit. ~ ~ ~

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky první třídy, je zaměřen na vyvození písmene r. Jako motivace je použita písnička, která má v obsahu písmenko, na které je pracovní list soustředěn. Vážou se k ní úkoly v podobě vyhledávání písmena r v textu. Rytmické říkadlo na procvičení písmenka pomocí rytmičace. Psaní písmene je lepší vypracovat až po nácvičku v písance. Po změně písničky lze využít na vyvození i jiných písmen.

Vyvození písmene r

1) Když jsi slyšel písničku, o jakém písmenku dnes bude řeč? Napiš ho.

2) Nauč se básničku. Jakmile ji budeš umět, dej do **červeného** kroužku všechna slova, která začínají písmenem **R** a do **zeleného** kroužku všechna slova, která obsahují písmeno **r**

Račí procházka

Rak leze z rákosí navečer za rosy,

rak leze z díry, má dlouhé kníry.

Večer se prochází po trávě na hrázi,

kroučí si vousy, klepeta brousí.

3) Zopakuj si psaní písmenka R, r

R _____.

r _____.

4) Znovu si zopakuj naši písničku a označ v textu všechna písmenka s R nebo r modrou pastelkou

Ráček k ránu potkal račku, po račím ji zdraví.

Kam ráčíte, slečno račko? Taky do Vltavy?

Kam ráčíte, slečno račko? Asi do Vltavy.

I propána, jindy ráda s vámi do Vltavy.

Karas pro mne poslal mníka, musím na sraz do rybníka.

Karas pro mne poslal mníka, tak couvám do Rakovníka

5) Vymysli pět dalších slov, které začínají na r, nebo ho mají uprostřed či na konci slova

3.1.2 Slabiky a slabikování

Cíl: žák umí rozložit slovo na slabiky, určí počet slabik ve slově

Červená, modrá fiala

Čer - ve - ná, mod - rá fi - a - la, fi - a - la,
kdes - ji, má mi - lá, tr - ha - la, tr - ha - la,
kdes - ji, má mi - lá, tr - ha - la?

The image shows a musical score for the song "Červená, modrá fiala". It consists of three staves of music in 3/4 time. The first staff has a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is written in a simple, accessible style. Below the notes, the lyrics are written in a cursive font, with hyphens indicating syllable boundaries. Chord symbols (C, F, G) are placed above the notes to indicate the harmonic structure. The second and third staves continue the melody and lyrics, with the same chord symbols. The lyrics are: "Čer - ve - ná, mod - rá fi - a - la, fi - a - la, kdes - ji, má mi - lá, tr - ha - la, tr - ha - la, kdes - ji, má mi - lá, tr - ha - la?".

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky první třídy, zaměřuje se na rozklad slov na slabiky a jejich počet v jednotlivých slovech. Podporuje i obrácenou operaci, kdy podle počtu slabik určujeme slova. Píseň není jen motivační, ale pracuje se i s jejím textem. Pokud nechceme trvat na barvách, lze využít jakoukoli píseň bez omezení.

Slabiky

1) Podtrhni barvy v textu písničky.

1. Červená, modrá fiala, fiala,
kdes ji má milá, trhala, trhala,
kdes ji má milá trhala?

2. Trhala jsem ji v zahrádce, v zahrádce,
zabolelo mne mé srdce, mé srdce
zabolelo mně mé srdce.

3. Zelené, bílé ořeší, ořeší
ach, kdo mé srdce potěší, potěší,
ach kdo mé srdce potěší!

4. Zarmoutil mně ho ledakdo, ledakdo,
ale potěšit nemá kdo, nemá kdo,
Ale potěšit nemá kdo.

2) Vyhledané názvy barev vypiš, rozlož je na slabiky a zapiš jejich počet.

.....
.....
.....
.....

3) Slož ze slabik slova – barvy

le ze ná .....
rá mod .....
lo vá fí a .....
vá ran o žo .....
lá bí .....

4) Napiš co nejvíce čtyřslabičných slov

---

5) Vytleskej slabičný rytmus slov ze cvičení 4.

3.1.3 Dlouhé a krátké samohlásky

Cíl: žák rozliší krátké a dlouhé samohlásky, rozumí grafickému zápisu a na jeho základě utvoří slova

Když jde malý bobr spát
(text a hudba: Petr Skoumal)

Když jde ma - lý bo - br spát, bo - br spát, bo - br spát,
tak si chvíl - ku hra - je rád, hra - je rád, hra - je rád.
Po - sta - ví se na zad - ní, na zad - ní, na zad - ní.
Je - nom, bob - ře, ne - spad - ní, je - nom ne - spad - ní. Pro - sím vás,
bud - te tak dob - ři, dě - lej - te to ja - ko ti bob - ři,
ra - dě - ji hned po dob - řem nã - sle - duj - te za bob - řem.

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky druhé třídy, procvičuje samohlásky a jejich délku.

Písnička je použita v úvodu hodiny, v první části pracovního listu žáci v textu vyhledávají dlouhé samohlásky. Následují další úkoly k procvičení dlouhých a krátkých samohlásek. Místo uvedené písně lze použít libovolnou dětskou píseň, která je dětem známá a ve které se střídají krátké a dlouhé samohlásky. Doprovod melodickými rytmickými nástroji

Dlouhé a krátké samohlásky

1) Do zeleného kroužku dej všechny dlouhé samohlásky a červeně zakroužkuj krátké samohlásky z naší písničky:

Když jde malý bobr spát

1. Když jde malý bobr spát, bobr spát, bobr spát, tak si chvilku hraje rád, hraje rád, hraje rád. Postaví se na zadní, na zadní, na zadní, Jenom, bobře, nespadni, jenom nespadni.	Ref: Prosím vás, buďte tak dobří, dělejte to jako ti bobři, raději hned po dobrém následujte za bobrem
2. Když jde malý bobr spát, bobr spát, bobr spát, dobré jídlo jídá rád, jídá rád, jídá rád. Pije mléko glo glo glo, glo glo glo, glo glo glo, aby mu to pomohlo, mu to pomohlo.	Ref: Prosím vás, buďte tak dobří, dělejte to jako ti bobři, raději hned po dobrém následujte za bobrem

2) Slova, stejně jako písnička mají svůj rytmus, ten můžeme graficky zapsat. Podle vzoru zapiš graficky zadaná slova

má – ma   - ●
pecka.....
malý.....
spát.....
pelíšek.....
voda.....

3) Nyní to zkus obráceně. Podle grafického zápisu napiš alespoň dvě slova k němu hodící.

●- .....
● ● .....
● .....
- .....

3.1.4 Slova citově zbarvená

Cíl: žák zná význam slov, umí od základního slova utvořit zdobnělinu a opačně

Mravenčí ukolébavka

(text: Zdeněk Svěrák, hudba: Jaroslav Uhlíř)

The image shows a musical score for the lullaby 'Mravenčí ukolébavka'. It is written in 3/4 time and features a melody with lyrics in Czech. The score includes a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3-measure rest at the beginning. The lyrics are: 'Slun - ce šlo spát za hro - mád - ku klád, na ne - bi hvěz - dy klí - či. Už ne - pra - cují mra - ve - neč - ku můj, scho - vej se do jeh - li - či. Máš no - žič - ky u - bě - ha - né. den byl tak těž - ký, pojd, lůž - ko máš o - de - stla - né v plát - ku od ma - ceš - ky. Spin - kā a sni'. Chords are indicated above the notes: F, C, Dmi, C, F, B, C, C7, F, C, Dmi, C, F, Gmi, Ami, B, F, Gmi, Ami, C, F, B, F, C.

Metodické pokyny:

Pro žáky třetího ročníku, pro upevnění významu slova a tvoření slov s citovým zbarvením - zdobnělin ze základních slov.

Žáci v textu písničky vyhledávají dvojce slov, které k sobě patří – zdobněliny ke slovům bez citového zbarvení. Další cvičení se týkají procvičování dané látky. Lze použít jakákoli písnička obsahující zdobněliny.

Slova citově zbarvená

1) Zakroužkuj stejnou barvou v textu písničky slova, která tvoří dvojici základní slovo – zdobnělina. Je tam nějaká dvojice?

1. Slunce šlo spát za hromádku klád, na nebi hvězdy klíčí.
Už nepracuj, mravenečku můj, schovej se do jehličí.

Ref. Máš nožičky uběhané, den byl tak těžký,
pojď, lůžko máš odestlané, v plátku od macešky

2. Spinká a sní, mravenec lesní v hromádce u kapradí.
Nespinká sám, s maminkou je tam tykadlama ho hladí.

2) Podtrhni červeně v textu všechny zdobněliny

3) Vypiš podtržená slova a utvoř z nich slova bez citového zbarvení:

.....
.....
.....
.....
.....

4) Najdeš v písničce i slova bez citového zbarvení? Vypiš je a utvoř k nim zdobněliny.

.....
.....
.....
.....

5) Doplně správně chybějící slova

Malý ..... je stoleček, malá holka je .....,
srdíčko je malé.....je malý polštář,
..... jsou malá dvířka, sluníčko je malé .....

3.1.5 Ohebné slovní druhy

Cíl: žák umí určit ohebné slovní druhy u jednotlivých slov a dále s nimi pracovat

Švec 1 ŘEMESLA

Tan-co - va - ly dvě pa - nen - ky, tan - co - va - ly šev - ce, jed - na dru - hé
po - ví - da - la, že jí to jí ne - chce. Tan - co - va - ly ho, ne - u - mě - ly ho,
při - šly do - mů u - či - ly se tan - co - va - ti, u - či - ly se ho.

The image shows a musical score for a song titled 'Švec 1' (The Blacksmith) from a collection 'ŘEMESLA'. The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It consists of three staves of music. The first staff contains the first line of lyrics: 'Tan-co - va - ly dvě pa - nen - ky, tan - co - va - ly šev - ce, jed - na dru - hé'. The second staff contains the second line: 'po - ví - da - la, že jí to jí ne - chce. Tan - co - va - ly ho, ne - u - mě - ly ho,'. The third staff contains the third line: 'při - šly do - mů u - či - ly se tan - co - va - ti, u - či - ly se ho.' Above the notes, guitar chords are indicated: D, A7, G, D, A7, D, A7, D, A7, D, A7, D. The score includes repeat signs and first/second endings.

Metodické pokyny:

Pracovní list určený pro žáky třetí třídy je zaměřený na procvičení ohebných slovních druhů, skloňování a časování. Písnička slouží v úvodu hodiny jako motivace, ale úkoly dále pracují s jejím textem.

Ohebné slovní druhy

1) Urči ohebné slovní druhy celé písničky

Tancovaly dvě panenky, tancovaly ševce,
Jedna druhé povídala, že jí to jít nechce.
Tancovaly ho, neuměly ho,
Přišly domů, učily se tancovati,
Přišly domů, učily se ho.

2) Jaké ohebné slovní druhy máme?

.....

2) Podtrhni všechna podstatná jména, vypiš je a urči jejich pád.

.....
.....
.....

3) Vypiš slovesa určitá i neurčitá a vyčasuj je.

(slovesa, která se opakují, zapiš jenom jednou)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5) Vypiš tři zájmena a číslovky:

zájmena:.....

číslovka:.....

3.1.6 Slovesa a jejich mluvnické kategorie

Cíl: žák určí slovní druhy, mluvnické kategorie sloves, chápe infinitiv

Komáři se žemili

Ko - má - ři se že - ni - li, bzum, bzum, že - ni - li,
kap - ky ví - na ne - mě - li, bzum, bzum, ne - mě - li.
Ko - má - ři se že - ni - li, že - ni - li,
kap - ky ví - na ne - mě - li, Ko - má - ři se
že - ni - li, že - ni - li, kap - ky ví - na ne - mě - li.

Metodické pokyny:

Pracovní list pro třetí třídu se zaměřuje na určování slovních druhů v textu a určování mluvnických kategorií sloves a tvoření infinitivu.

Písnička je použita v úvodu hodiny, žáci v textu vyhledávají slovesa, se kterými potom pracují i v dalších cvičeních.

3.2 Matematika

3.2.1 Vyvození čísel 1-5

Cíl: žák zná čísla jedna, dva, tři, čtyři, pět, umí je ukázat na prstech a zapsat číslicí

Jedna, dvě, tři, čtyři, pět

Jed - na, dvě, tři, čty - ři, pět, eos to, Jan - ku, eos to, sněd?

Bram - bo - ry pe - če - ný, by - ly má - lo maš - tě - ný,

bram - bo - ry pe - če - ný, by - ly má - lo maš - tě - ný.

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro první třídu. Je zaměřen na vyvození čísel 1 – 5 a jejich správný zápis číslicí. Písnička má dětem pomoci pochopit, jakou ta čísla mají hodnotu a kolik mají ukázat na prstech. K písničce je možné dodat i taneční pohyby. Tento metodický list je spíše pro společnou práci celé třídy, kromě psaní číslic.

Vyvození čísel 1-5

1) Podtrhni **červeně** v písničke čísla.

Jedna, dvě, tři, čtyři, pět

Jedna, dvě, tři, čtyři, pět,
cos to Janku, cos to sněd?
Brambory, pečený,
byly málo maštěný.

2) Zpívej písničku a ukazuj si ta čísla na prstech

3) Vybarvi počet hvězdiček podle toho, jaké má číslo hodnotu. Můžeš si pomoci ukazováním na prstech.

4) Opiš předepsanou číslici 5x

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

3.2.2 Počítáme do deseti

Cíl: žák zvládá operace sčítání a odčítání v oboru do deseti, zná pojmy o x více, o x méně

Měla babka čtyři jabka

MĚ-la bab-ka čty-ři jab-ku a dě-dou-šek jen dvě.

Dej mi, bab-ko, jed-no jab-ko, bu-de-mě mít stej-ně.

Metodické pokyny:

Pracovní list pro žáky prvního ročníku se zaměřením na procvičení základních početních operací v oboru do 10 – sčítání, odčítání a vztahy o x více, o x méně.

Písnička je použita v úvodu hodiny jako motivační, v první části pracovního listu žáci na základě textu počítají příklady a výsledek zakreslí. Následují další úkoly k procvičení početních vztahů. Druhou část pracovního listu lze použít samostatně, děti, které mají příklady vypočítané, vymalují obrázky u dokončených cvičení.

Počítáme do deseti

Měla babka čtyři jabka

1. Měla babka čtyři jabka

a dědoušek jen dvě,

Dej mi babko, jedno jabko,

budeme mít stejně

2. Měl dědoušek, měl kožíšek,

a babička jupku.

Pojď, dědoušku, na mazurku,

já si s tebou dupnu.

1) Zapišeme matematicky, kolik kdo měl jablíček. Podle výsledku vybarvi správný počet jablíček.

Kolik jablíček měla babička? Zapiš číslicí.

Kolika jablíček měl dědeček? Zapiš číslicí.

Kolik jablek měli oba dohromady?

$$4 + 2 =$$

Když dá babička dědečkovi jedno jablíčko, kolik jí zbyde?

$$4 - 1 =$$

Kolik jablíček bude mít dědeček, když mu babička jedno dá?

$$2 + 1 =$$

O kolik méně než na začátku, by měla babička, kdyby mu dala dvě? Zapiš číslicí.

O kolik méně by měl dědeček, kdyby mu nedala žádné? Zapiš číslicí.

3.3 Člověk a jeho svět

3.3.1 Rodina a její členové

Cíl: žák chápe vztahy mezi členy rodiny, zná základní pojmy, dokáže popsat svoji rodinu

PÍSNÍČKA PRO MÁMY A TÁTY

1. Má-me vás rá-dí, má-my, tá-to- vé, má-me vás
rá- di prá- vě ta- ko- vé, i když se do-pou
ští- te chy- bi- ček, co na tom, to je ú- děl všech
li- di- ček. ce- lič- ký.

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky prvního ročníku se zaměřením na vztahy mezi členy rodiny. Upevňuje pojmy rodiče, prarodiče, děti, vnoučata, syn dcera, vnuk, vnučka, sourozenci, bratr, sestra.

Písnička je tentokrát použita v úvodu hodiny pouze jako motivační. Úkoly se zaměřují na členy rodiny. Po vypracování úkolů z pracovního listu si znovu písničku zazpíváme. Můžeme přidat tleskání rytmu. Po dokončení úkolů si o rodině povídáme.

Rodina a její členové

Písnička pro mámy a táty

1. Máme vás rádi, mámy, tátové,
máme vás rádi právě takové,
i když se dopouštíte chybiček,
co na tom, to je úděl všech lidiček.

2. Mějte nás rádi, mámy, tátové,
mějte nás rádi právě takové,
víme to od dědy a babičky,
Že jsme váš obrázek věrný celičký

1. Uhadneš, co za člena rodiny jsem?

Jsem dcerou tvojí tety.....

Jsem matka tvého bratra.....

Jsem sestrou tvého otce.....

Jsem otcem tvé matky.....

Jsem synem tvého strýce.....

2. Kterí členové rodiny ještě chybí? Vyjmenuj.

.....

3. Popiš svoji rodinu

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.3.2 Řemesla a povolání

Cíl: žák zná pojmy řemeslo a povolání, dokáže říct, co které řemeslo a povolání znamená a co je jeho předmětem

ŘEMESLA

Mlynáři

Jsou mly- ná- ři chla- pi, chla- pi, když jim mlýn- ky kla- py, kla- py. Jsou mly- ná- ři
chla- pi, chla- pi, když jim mlýn- ky jdou. Když jim mlýn- ky ne- chtěj kla- pat, zač- nou ja- ko
šel- my pla- kat. Jsou mly- ná- ři chla- pi, chla- pi, když jim mlýn- ky jdou.

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro první ročník, procvičuje názvy a činnosti různých povolání a řemesel i potřeb, které jsou nutné pro jejich vykonávání. Písničku je vhodné zpívat s doprovodem rytmických nástrojů, které napodobují klapání mlýnu při práci. Po zazpívání písničky si děti sednou do kroužku a vedou rozhovor o mlynářích, kde je můžeme vidět, co vyrábí, zda jejich výrobky vidíme i dnes. Po rozhovoru o mlynářích jmenují další povolání, která znají. Úkoly jsou doplňkové.

Řemesla a povolání

Mlynáři

Jsou mlynáři chlapi, chlapi,

když jim mlýnky klapy, klapy

Jsou mlynáři chlapi, chlapi,

když jim mlýnky jdou.

Když jim mlýnky nechtěj klapat,

začnou jako šelmy plakat,

jsou mlynáři chlapi, chlapi,

když jim mlýnky jdou.

1) Co vyrábí mlynář?

.....

2) Napiš, co dané povolání dělá

Učitel.....

Architekt.....

Veterinář.....

Instalatér.....

Řidič.....

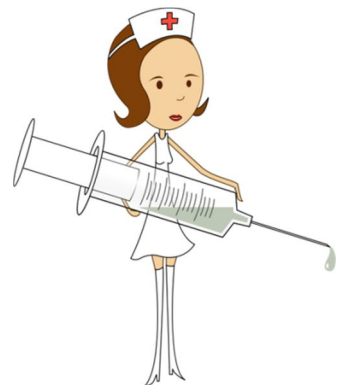
Kuchař.....

Lékař.....

Policista.....

Hasič.....

3) Napiš pod obrázky názvy povolání

3.3.3 Počasí

Cíl: žák zná počasí, zná základní pojmy a přírodní jevy

Kapičky PODZIMNÍ PÍSNĚ

Deš - to - vé ka - pi - čky do - sta - ly no - ži - čky, ta - pi - ty, tap,
Bě - ha - ly po ple - chu, tro - pi - ly ne - ple - chu, ta - pi - ty, tap.

Metodické pokyny:

Pracovní list je vytvořen pro žáky prvního ročníku. Procvičuje pojmy související s počasím – déšť, sníh, vítr, kroupy, slunce

Písnička je použita na začátku hodiny. Žáci si sesednou do kroužku a napodobují déšť, následně se sjednotí a vytvoří určitý rytmus dešťových kapek. Rozdělení žáků na dvě půlky, kdy jedna sedí se zavřenýma očima a druhá pod vedením učitele simuluje pomocí hry na tělo déšť. Spojí hudební rytmus s poslechem. Následně jsou namotivováni k danému tématu

Počasí

Kapičky

1. Dešťové kapičky dostaly nožičky, ťapity, ťap.

Běhaly po plechu, tropily neplechu, ťapity, ťap

2. Vzbudily Janičku, zaspala chvíličku, ťapity, ťap.

Do školy běžela, celá se zmáčela, ťapity, ťap.

3. A kdo měl deštníček, zmokl jen krapíček, ťapity ťap.

Slunce se zjevilo, kapičky vypilo – tralalala.

1) Jaká dvě počasí se v písničce objevují?

.....

2) Doplně správné slovo:

Když prší, říkáme, že je .....

Pokud svítí sluníčko, tak je .....

Blesky a hromy se objevují.....

Fouká-li na nás, je.....

3) Jaké počasí máš nejraději, napiš o něm něco

.....
.....
.....
.....

4) Spoj obrázky s názvem počasí. Obrázky můžeš vybarvit

Větrno

Deštivo

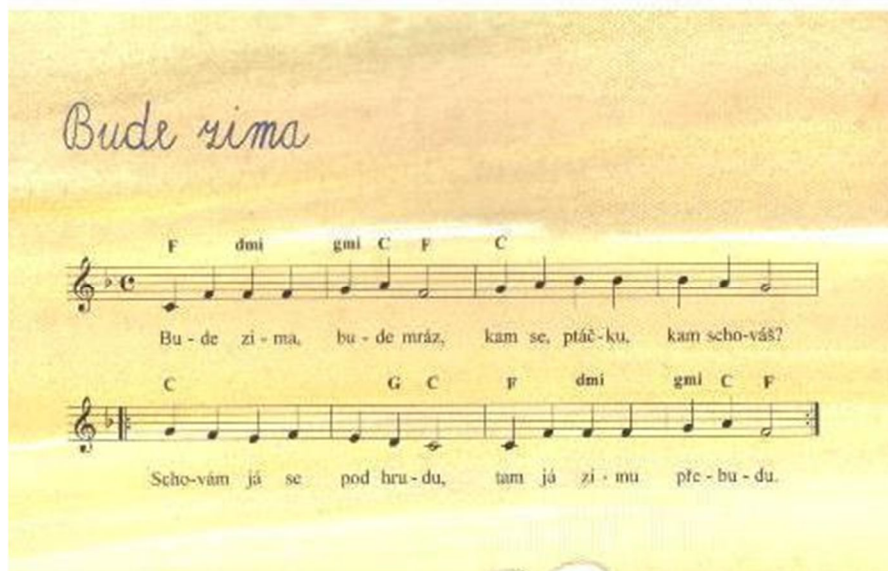
Slunečno

Sníh

3.3.4 Příroda v zimě

Cíl: žák ví, jak vypadá příroda v zimě, jaké je počasí a zná živočichy, které lze v zimě spatřit, žák ví, jak živočichům pomoci

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky prvního ročníku, je zaměřen na změny v přírodě v průběhu zimního období, způsob života lesních zvířat v zimě, pomoc člověka lesní zvěři.

Písnička je použita v úvodu hodiny jako motivační. V pracovním listě žáci pracují se získanými informacemi o zimní krajině z učebnice.

Příroda v zimě

1) Dej do kroužku kde všude se může ptáček v písničce schovat na zimu

Bude zima

1. Bude zima, bude mráz,
kam se ptáčku kam schováš?
Schovám se já pod hrudu,
tam já zimu přebudu.

2. Bude zima, bude mráz,
kam se ptáčku, kam schováš?
Schovám se do javora, tam bude má komora.

3. Bude zima, bude mráz,
kam se ptáčku, kam schováš?
Schovám se já pod mezu, až přestane, vylezu.

4. Až přestane, vyletím,
celý svět rozveselím.
Půjde dívka na trávu,
zazpívám jí nad hlavú.

2) Nakresli, jak vypadají stromy v zimě:

Listnaté:

Jehličnaté:

3) Co můžeme v zimě nosit zvířátkům do lesa?

.....

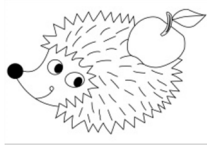
.....

.....

4) Vyber správnou odpověď.

Kdo přebývá zimu zahrabán v listí?

a) ježek

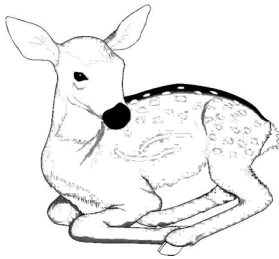

b) zajíc

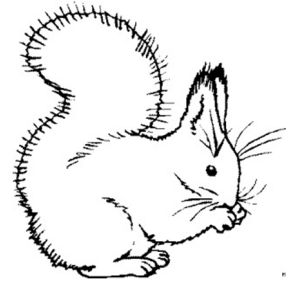

Kdo si dělá na zimu zásoby potravy?

a) srna

b) veverka

Kdo si hledá potravu v zimě?

a) koroptev

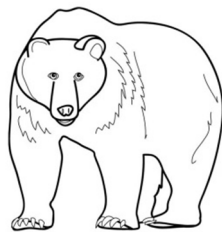

b) liška

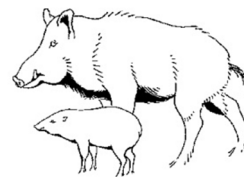

Koho lidé přikrmují?

a) medvěda

b) prase divoké

5) Obrázky vybarvi.

3.3.5 Ptáci u nás

Cíl: žák pozná stěhovavé ptáky, popíše stěhovavé ptáky, jejich stavbu těla, způsob života

CD / 51 / PTAČÍ SNĚM Text a hudba: E. K.

Refrén

The image shows a musical score for a song titled 'Ptáci sněm' (Birds' Snow). It is written in G major (one sharp) and 4/4 time. The score consists of a chorus and three verses. The chorus is marked 'Refrén' and includes the lyrics: 'já ptáček ma-lič-ký zpí-vám v há-ji pís-nič-ky, tra-la-la, tra-la-la, zpí-vám v há-ji pís-nič-ky.' The first verse is: 'Na ze-le-ném smrč-ku sý-kor-ka si hví-zdá, že se to-lik krč-ků dí-vá na ni z hníz-da, pět, pět pět!' The second verse is: 'So-va má zas vel-ké o-či, svět se jí ve svět-le to-či, huúúúúúúúúú!' The third verse is: 'Vrá-na le-tí, ne-má dě-ti, my je má-me, ne-pro-dá-me, ne, ne, ne!' Chords are indicated above the notes: D, A7, G, D, A7, D, A, D, A7, D, G, A7, D.

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky prvního ročníku, je zaměřen na poznávání druhů ptáků žijících v našich krajinách, jejich způsob života a stavbu ptačího těla.

Písnička je použita v úvodu hodiny, v pracovním listu vyhledají v písničce veškeré ptáky, o kterých se zpívá, přiřadí správný hlas k druhu ptáků, popíšou stavbu ptačího těla. Je možné to propojit i s poslechem a před druhým cvičením si pustit hlasy ptáků. Volila bych takové, aby byly snadno rozpoznatelné

Ptáci u nás

1) O jakých ptáčích se v písničce zpívá? Vyhledej je a zakroužkuj.

Ptačí sněm

Ref: A já ptáček maličký, zpívám v háji písničky,

tralala, tralala, zpívám v háji písničky.

1. Na zeleném smrčku sýkorka si hvízdá,
že se tolik krčků dívá na ni z hnízda, pět, pět, pět!
2. Sova má zas velké oči
svět se jí ve světle točí, hũũũũũũ!
3. Vrána letí, nemá děti,
My je máme, neprodáme, ne, ne, ne!

2) Spoj název ptáka se zvukem, který vydává.

holub

Čimčarara

kukačka

vrkú, vrkú

hu, huuu

sova

kuku, kuku

vrabec

3) Popiš tělo vlaštovky a následně vybarvi.

(Nápověda: křídla, nohy trup krk, hlava)

3.3.6 Návštěva ZOO

Cíl: žák ví, která zvířata najdeme v ZOO, umí se v Zoologické zahradě chovat

Tygr a zebra

Pohodlně ♩ = 80

1. C G7 C G7 C

Ne-vím, ne-vím, po-rad'-te mi, kde se-hna-li py-ža-mo.
Že jsou o-ba pru-ho-va-ní, to je kaž-dé - mu zná-mo.

6. G7 C G7 C

On se plí-ží za ko-řis-tí, tund-ra je mu do-mo-vem.

10. F C G7 C C7 C

O - na spá-sá trá-vu, lis-tí, v bu-ši bě-há tam a sem. tam a sem.

Krátce, vesele

15. F C G7 C G7 Fine

La, la la la la, la, la la la la, la la la la la la la la, la.

20. C G7 C

Já už vím, že ne-ob-lék-li pru-ho-va-né py-ža-mo.

24. C G7 C

Pří-ro-da je te-to-va-la, to je kaž-dé - mu zná - mo; D.S. al Fine

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro druhou třídu. Pracovní list je spojen s návštěvou ZOO, která by byla před vypracováním pracovního listu. Písničku zařadíme na úvod ještě před návštěvou ZOO. Je možné to použít jako motivaci při sdělení, že v den další hodiny prvouky navštívíme Zoologickou zahradu. Toto sdělení bych je nechala odvodit z písničky

Zvířata v ZOO

1) O kterých zvířátkách se v písničce zpívá? Viděl jsi je na vlastní oči?

Tygr a zebra

1. Nevím, nevím, porad'te mi,
Kde sehnali pyžamo.
Že jsou oba pruhovaní,
To je každému známo.

3. Já už vím, že neoblékli
pruhované pyžamo.
Příroda je tetovala,
to je každému známo.

2. On se plíží za kořistí,
Tundra je mu domovem.
Ona spásá trávu, listí,
V buši běhá tam a sem.

Ref: La, la la, la, la,...

2) Jaká další zvířátka jsme v ZOO viděli? Vypiš.

.....
.....
.....

3) Spoj obrázek s pojmenováním zvířete:

plameňák

žirafa

tygr

lev

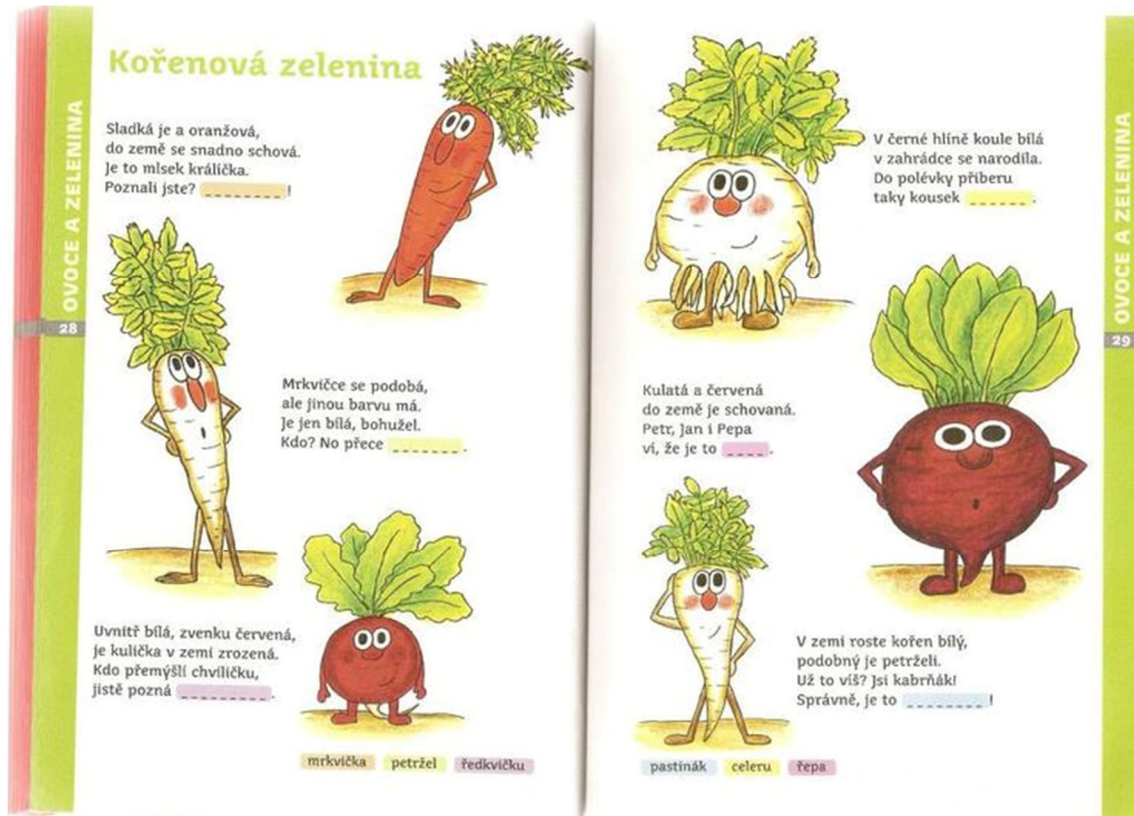
slon

pavián

3.3.7 Zelenina

Cíl: žák zná užitelské názvy zeleniny, dokáže je správně zařadit

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky třetího ročníku k procvičení učiva z oblasti Rozmanitost přírody.

Zabývá se zeleninou pěstované na našem území, jejím rozřazováním do kategorií. Básničkami navodíme téma. Nejprve je podáme jako hádanky, poté použijeme rytmy. Můžeme rozdělit básničky do skupin a každá skupina přednese tu svou s vlastním rytmickým doprovodem. Básničky budou předem napsané na tabuli.

Zelenina

1) Zapiš název zeleniny, o které jsme se dočetli v říkankách.

.....
.....

3) Zařad' zeleninu do správné kategorie.

Mrkev, petržel, celer, ředkvička, česnek, okurka, rajče, paprika, zelí, cibule, květák, řepa, salát

- plodová :.....
- kořenová.....
- listová.....
- košťálová.....
- cibulová.....

4) Napiš, jaké vlastnosti tato zelenina může mít.

mrkev.....
paprika.....
okurka.....
cibule.....

5) Namaluj jídla, která jsou uvařena ze zeleniny.

3. 3. 8 Roční období

Cíl: žák se orientuje v ročních obdobích a měsících, které do nich patří, dokáže říct rozdíly v přírodě charakteristické pro jednotlivá roční období.

JARO UŽ JE TU

Volně

The musical score is written in treble clef with a common time signature (C). It consists of four staves of music. The first staff begins with a 'Volně' (Ad libitum) instruction. The notes are: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Chords are indicated above the notes: C, F, G7, C. The second staff continues the melody: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Chords: C, F, G7, C. The third staff continues: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Chords: C, G7, C. The fourth staff concludes the piece: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Chords: G7, C, G7, C. The lyrics are written below the notes.

1. Už je ja-ro, kví-tí ro-ste, jí-vy ma-jí ko-či-čky,
ze slu-ní-čka ra-du-je se i ten brouček ma-li-čký.
Slá-va, tra-la-la, zi-ma už je za ná-ma, slá-va,
tra-la-la, ja-ro už je tu. ja-ro už je tu!

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky třetího ročníku. Procvičuje názvy měsíců, ročních období a popis změn v přírodě během roku. Písnička je zařazena v úvodu, některé z dalších úkolů pracují s textem.

6) Do kterého ročního období patří trojce měsíců. Urči a napiš.

leden	září
únor	říjen .....
prosinec	listopad
březen	červen
duben	červenec .....
květen	srpen

7) Víš o nějakém významném dni či svátku v jednotlivých ročních obdobích?

Jaro.....

Léto.....

Podzim.....

Zima.....

3.3.9 Lidé a čas

Cíl: žák se orientuje v čase – rok, měsíc, den, hodina, minuta, různé způsoby měření času

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky třetí třídy k procvičení učiva z oblasti Lidé a čas. Je uveden básničkou, kterou žáci ve dvojici zrytmizují. Mají k dispozici rytmické nástroje, ale mohou využít i tleskání, pleskání a dupání. Pracovní list ověřuje základní znalosti hodin, názvu měsíců, dnů v týdnu, dělení dne.

Lidé a čas

1) Čím vším můžeme měřit čas?

.....

2) Nauč se říkadlo a ve dvojici ho zrytmizujte. Můžete využít nástrojů.

Tik tak

Tik tak, tik tak, ten čas strašně letí,
tik tak, tik tak, snad ručička neuletí.

Člověk pořád někam spěchá,
přitom není žádná útěcha.

Zastavte někdo ten čas,
ať můžem být spolu zas.

2) Odpověz na otázky.

Kolik má rok měsíců?.....

Kolik má měsíc dní?.....

Kolik má den hodin?.....

Kolik minut má hodina?.....

60 sekund je kolik minut?.....

3) Vyjmenuj měsíce v roce a dny v týdnu.

.....
.....
.....
.....

4) Převeď jednotky času.

240 min = ...h

360 s = ...min

3 h = ...min

9 min = ...s

3.3.10 Doprava a dopravní prostředky

Cíl: žák se orientuje v dopravních prostředcích, zná základní dopravní značky

Auto V. Bláha / M. Veselý

Tú, tú, tú au-to už je tu! Po-jed' má-mo, po - jed' sná - mi,
7
za chví - li jsme za ho - ra - mi. Tú, tú, tú au-to už je tu!

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky druhé třídy, je zaměřen na procvičení základních dopravních pojmů - osobní, veřejná, městská hromadná doprava, základní dopravní značky. Na úvod si zazpíváme písničku. Lze použít jakoukoli píseň obsahující nějaký dopravní prostředek. Poté nenápadnými otázkami zmapovat znalosti dětí, případně nějaké doplnit. To lze pomocí hry na křižovatku. Děti za zpěvu písně představují auta a musí se navzájem vyhýbat, aby nedocházelo ke kolizím. K větší přehlednosti nám mohou pomoci předem připravené kartičky s dopravními značkami.

Dopravní prostředky

Auto

1. Tú, tú, tú, auto už je tu!

Pojed', mámo, pojed' s námi,
za chvíli jsme za horami.

Tú, tú, tú, auto už je tu!

2. Tú, tú, tú, auto už je tu!

Abys měla radost v líčku,
Svezu tě až ke sluníčku.

Tú, tú, tú, auto už je tu!

3. Tú, tú, tú, auto už je tu!

Jen se mámo, kmitnem vrátky,
vyjedem až do pohádky.

Tú, tú, tú, auto už je tu!

1) V písničce se zpívá o jednom dopravním prostředku. Podtrhni ho v textu a nakresli.

2) Ke každé skupině napiš dopravní prostředek, který tam patří.

lodní doprava.....

osobní doprava.....

městská hromadná doprava.....

veřejná doprava.....

nákladní doprava.....

letecká doprava.....

3) Jaké znáš dopravní značky? Nakresli je a napiš, co znamenají.

3.3.11 Lidé a zdraví

Cíl: žák ví, jak dbát o své zdraví, osvojí si základní první pomoc, zná důležité číslo první pomoci

Čisté ruce

hudba: Jiří Hradec
text: Marie Adamovská

$\text{♩} = 150$

Pří - slo - ví nám jed - no pra - ví: Čis - to - ta, že je půl zdra - ví.
O - spr - cho - vat ve - čer tě - lo tep - lou vo - dou by se mě - lo.

Čis - té ru - ce před jíd - lem měl by kaž - dý mít
Vla - sy pék - ně u - če - sat, zu - by vy - čis - tit.

a na je - jich u - my - tí mýd - lo po - u - žít.
Rá - no vo - dou stu - de - nou zdra - ví po - jis - tit.

Metodické pokyny:

Pracovní list je pro žáky druhého ročníku. Procvičuje pojmy z oblasti zdraví – péče o chrup, lehká a závažná onemocnění, první pomoc při ošetření drobných poranění.

Písnička je použita na úvod hodiny, po zpívání si s dětmi v kroužku povídáme, kdy si musíme mýt ruce, připomeneme si základní hygienické návyky

Lidé a zdraví

1) Co za činnost děláš každé ráno a večer, někdy i po obědě?

.....

2) Jaké nemoci jsi už měl? Co děláš, když jsi nemocný?

.....

3) Co nás chrání před nakažlivými nemocemi?

.....

4) Co uděláš, když uvidíš někoho, komu není dobře?

.....

5) Na jaké číslo zavoláš, když se někomu něco stane?

.....

6) Složte ve dvojici vlastní písničku o zdraví.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.3.12 Voda a Vodstvo

Cíl: žák dokáže pojmenovat základní dělení vodstva na zemi, ví, co jsou vodní srážky, vysvětlí koloběh vody v přírodě

Voděnka studená jako led

Zvolna

The image shows a musical score for the song 'Voděnka studená jako led'. It consists of two staves of music in 2/4 time, marked 'Zvolna' (Ad libitum). The first staff has a key signature of one flat (F major/D minor) and a common time signature (C). The melody is written on a treble clef. The lyrics are: 'Vo - děn - ka stu - de - ná ja - ko led, ja - ko led, Jed - nú za - po - me - nu, po - dru - hě vzpo - me - nu,'. The second staff continues the melody with the lyrics: 'ne - mo - žu, má mí - lá, na te - be za - po - mnět. po tře - ti, má mí - lá, sl - zy mě po - le - ju.' The score includes various chords: C, F, C, Dmi, D7, G7, C, F, C, G7, C.

Metodické pokyny:

Pracovní list je určen pro žáky třetí třídy. Zabývá se koloběhem vody na Zemi, upevňuje pojmy.

Písnička je použita v úvodu hodiny, následují otázky a úkoly z daného tématu. Využijeme auditivní techniku k poslechu vody v potoce, řece. Pustíme žákům Vltavu od Bedřicha Smetany, abychom jim ukázali, že i hudbou se dá vyjádřit pohyb vody. Doporučíme zavřít oči a klidně poslouchat.

Voda a vodstvo

1) Zaposlouchej se do zvuků vody. Rozeznáš, zda je to potůček, potok, řeka, moře?

.....

2) Očísluj pojmy, jak mají být správně

oceán pramen moře potok řeka

3) Zakresli jednoduché schéma koloběhu vody v přírodě

4) Doplně správně.

Místo, kde voda vyvěrá ze země, nazýváme.....

Z několika ..... vznikne .....

Spojením..... vznikne.....

..... se vlévá do .....

.....je okrajová část .....

Voda se z ..... odpařuje, vznikají.....

ze kterých voda spadne v podobě..... zpět na zem.

5) Jaké známe podoby vodních srážek?

.....
.....
.....

4 Závěr

Hudební výchovu v mezipředmětových vztazích jen tak nenajdeme. Je plno příruček a jiného didaktického materiálu na ostatní předměty, třeba jak využít prvků dramaturgie v jiných předmětech, široké využití českého jazyka v jiných předmětech, ale když jsem chtěla námět, jak využít hudební výchovu a tím předměty oživit, nenašla jsem snad jediný.

Hudební výchova je pro mě určitou srdeční záležitostí, proto jsem se rozhodla vytvořit pracovní listy s metodikou pro učitele a žáky na prvním stupni základní školy, kde právě prvky hudby a jejích aktivit jsou s jinými předměty propojeny. Pracovní listy jsem pojala jednoduše pro dobrou srozumitelnost všem. Samozřejmě i z důvodu, aby mnoho úkolů nenarušovalo jednotlivé vyučovací plány učitele. Sborník je zhotoven pro oživení výuky a vyjetí ze stereotypu.

Práce je zpracována do tří hlavních částí. První část je částí teoretickou. Ta se zabývá hudbou jako takovou, hudebními aktivitami a hudební výchovou a jejím vzdělávacím obsahem na základní škole vymezeným v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání.

Druhá část je částí výzkumnou, kde jsem chtěla zjistit, zda je reálně možné hudební výchovu použít v interdisciplinárních vztazích a dosáhnout úspěchu u žáků jak tím, že pro ně udělám hodinu zábavnější, ale i tím, že díky použitým činnostem a aktivitám lépe pochopí danou problematiku probírané látky.

Poslední část, třetí, je samotný soubor námětů pro využití hudby a hudebních aktivit v mezipředmětových vztazích s metodickými pokyny pro učitele, které jsou jen doporučením a mají případně učiteli pomoci s nápady. Pracovní listy jsou připravené k použití.

Cílem mé diplomové práce bylo vytvořit sborník metodicko-pracovních listů určený pro výuku na prvním stupni základní školy a provést šetření efektivnosti a využitelnosti těchto listů. Cíl své práce jsem splnila a budu ráda, když mých nápadů někdo využije a bude rád, že je má po ruce.

Seznam použité literatury

- D'ANDREA, F., Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování, 1. vydání, Praha: Portál 1998. 80 s. ISBN 80-7178-232-7
- DANIEL, L., Metodika hudební výchovy, 2. vydání, Ostrava: Montanex 1992. 105 s. ISBN 80-85300-2
- KRČEK, J., Písničky pro nejmenší, 1. vydání, Praha: Albatros 2010. 51 s. ISBN 978-80-00-0169-7
- KULHÁNKOVÁ, E., Hudebně pohybová výchova, 1. vydání, Praha: Portál 2000. 135 s. ISBN 80-7178-437-0
- KULHÁNKOVÁ, E., Písničky a říkadla s tancem, 4. vydání, Praha: Portál 2008. 143 s. ISBN 978-80-7367-515-8
- KULHÁNKOVÁ, E., Zvířátka ve hře, písní a tanci, 1. vydání, Praha: Portál 2011. 140 s. ISBN 978-80-7367-754-1
- MARTINEAU, J., Tajemství hudby: melodie, rytmus, harmonie, 1. vydání, Praha: Dokořán 2012. 66 s. ISBN 978-80-7363-394-3
- MOUREAU, M., K hudbě přirozenou cestou, 1. vydání, Praha: ARTAMA 1995. 39 s. ISBN 80-7068-092-X
- ŠIMANOVSKÝ, Z., TICHÁ, A., Hrajeme si s písničkou, 1. vydání, Praha: Portál 2012. 150 s. ISBN 978-80-2620097-0
- TICHÁ, A., Učíme děti zpívat, 1. Vydání, Praha: Portál 2005. 148 s. ISBN 80-7178-916-X
- ZENKL, L., ABC hudební nauky, 8. Vydání, Praha: Bärenreiter 2012. 199 s. ISBN 978-80-86385-21-1
- ZÍMA, J., Veselé písničky o zvířátkách, 1. vydání, Praha: FRAGMENT 2013. 46 s. ISBN 978-80-253-1797-6

Internetové zdroje:

www.rvp.cz

www.msmt.cz

Použité obrázky a fotografie

Básně o zelenině <https://cz.pinterest.com/pin/464081936578422236/>

Deštivo <http://www.i-creative.cz/2012/02/22/pocasi-obrazky-a-omalovanky/>

Hasič <http://www.bohunov.cz/maskot.jpg>

Hodiny <http://www.vkancelari.cz/2011/mnoho-tvari-casu/>

Hvězdička <http://pajuska81.blog.cz/1201/hvezdicka>

Jablíčko <https://pixabay.com/cs/jablko-ovoce-potraviny-zdrav%C3%A1-313659/>

Ježek <http://doskolky.blog.cz/1410/jezek>

Koroptev <http://poutnici.desitka.cz/text-zakladni-oddilova-zkouska-ptaci/>

Písnička pro mámy a táty <http://www.jaro-inspirace.estranky.cz/fotoalbum/...pisnicky-pro-deti.../...pisnicky-o-rodine.../...pisnicka-pro-mamy-a-taty...-.html>

Lékař <http://www.jinestranky.cz/clanky/citaty-autora/nejlepsi-lekar-je-ten-ktereho-skoro-nevidime.html>

Lev <http://kockoviti-gio.wz.cz/lev.html>

Liška <http://www.i-creative.cz/2012/03/03/lisky-omalovanky/>

medvěd <http://www.i-creative.cz/2012/02/29/medved-hnedý-a-medved-lední/>

pavián <http://dinosauri-bakov.blog.cz/0909/proc-je-zebra-pruhovana-a-pavian-ma-lysy-zadek>

píseň o autě <http://www.msutenisu.cz/view.php?cislocianku=2008030141>

píseň o zdraví <http://www.jirihradec.cz/mp3/deti/deti.htm>

plameňák <http://www.biolib.cz/cz/image/id30867/>

prase divoké <http://www.i-creative.cz/2011/10/13/les-lesni-omalovanky/>

slon <http://tapety.superhry.cz/fauna/slони/slон/>

Slunečno <http://www.i-creative.cz/2012/02/22/pocasi-obrazky-a-omalovanky/>

sníh <http://www.i-creative.cz/2012/02/22/pocasi-obrazky-a-omalovanky/>

srna <http://www.predskolaci.cz/tag/srnka>

tygr <http://www.bonoart.cz/product/tygr-245/>

Větrno <http://www.i-creative.cz/2012/02/22/pocasi-obrazky-a-omalovanky/>

veverka <http://zsujezd.blog.cz/galerie/omalovanky/zvirata-hmyz-ap/obrazek/80993372>

vlaštovka <http://www.vlastovky-nrp.cz/album/fotogalerie/vlastovka-obrys-jpg/>

zajíc <http://www.omalovanky.cekuj.net/2012/06/zajic/>

Zdravotní sestra [http://publicdomainvectors.org/cs/volnych-vektoru/Vektorov%C3%BD-
obr%C3%A1zek-zdravotn%C3%AD-sestra-v-kr%C3%A1tk%C3%A9-sukni/26731.html](http://publicdomainvectors.org/cs/volnych-vektoru/Vektorov%C3%BD-
obr%C3%A1zek-zdravotn%C3%AD-sestra-v-kr%C3%A1tk%C3%A9-sukni/26731.html)

žirafa <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDirafa>

Seznam příloh

I Dotazník

II Vyplněný dotazník

Přílohy

Dotazník k výzkumné části diplomové práce s názvem Efektivnost a využitelnost metodických listů hudební výchovy v rámci mezipředmětových vztahů na prvním stupni základní školy

Vážené děti, dovoluji mi se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, který se týká účinnosti využití hudební výchovy v jiných předmětech. Dotazník je anonymní.

1. Do jaké chodíš třídy?

.....

2. Líbilo se ti se učit tímto způsobem? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

3. Přišlo ti učení pomocí hudební výchovy zábavnější? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

4. Pochopil/a a zapamatoval/a sis učivo lépe? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

5. Vybarvi smajlíka, kterým bys ohodnotil/a tento způsob učení.

super

dobry

ani dobry
ani špatny

nic moc

špatny

Dotazník k výzkumné části diplomové práce s názvem Efektivnost a využitelnost metodických listů hudební výchovy v rámci mezipředmětových vztahů na prvním stupni základní školy

Vážené děti, dovoluji mi se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, který se týká účinnosti využití hudební výchovy v jiných předmětech. Dotazník je anonymní.

1. Do jaké chodíš třídy?

3 .....

2. Líbilo se ti se učit tímto způsobem? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

3. Přišlo ti učení pomocí hudební výchovy zábavnější? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

4. Pochopil/a a zapamatoval/a sis učivo lépe? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

5. Vybarvi smajlíka, kterým bys ohodnotil/a tento způsob učení.

super

dobrý

ani dobrý
ani špatný

nic moc

špatný

Dotazník k výzkumné části diplomové práce s názvem Efektivnost a využitelnost metodických listů hudební výchovy v rámci mezipředmětových vztahů na prvním stupni základní školy

Vážené děti, dovoluji mi se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, který se týká účinnosti využití hudební výchovy v jiných předmětech. Dotazník je anonymní.

1. Do jaké chodiš třídy?

3. třída.....

2. Líbilo se ti se učit tímto způsobem? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

3. Přišlo ti učení pomocí hudební výchovy zábavnější? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

4. Pochopil/a a zapamatoval/a sis učivo lépe? Zakroužkuj odpověď.

ANO

NE

5. Vybarvi smajlíka, kterým bys ohodnotil/a tento způsob učení.

super

dobry

ani dobry
ani špatny

nic moc

špatny

